

Le naprej!

Gasa kola zasukalo se je zopet za jeden zob naprej. S kolesom časa se mora pa sukati naprej dandanes tudi vsak posamezen človek, vsako društvo, vsak stan, vsak narod, vse človeštvo.

Tudi nas slovenskih učiteljev je dolžnost, da napredujemo ter se vrtimo s kolesom časa naprej; tó današnji čas od nas zahteva in tirja kajti, kdor dandanes ne napreduje, ta zaostaja, in kdor pa zaostaja, tega napredujoče ljudstvo izbacne iz človeške družbe ter ga obsodi med sebičneže, ki živé sami za sé, t. j. zato, da jedó, ni jim pa mar občni blagor ljudstva!

Kolo časa je pa tako veliko, da ne pride več tja nazaj, od koder se je začelo sukati. Stvarnik naš je tudi nas slovenske učitelje posadil v to koló, da se sučemo v njem in nam je dal um, da se držimo v tem kolesu, da ne pademo ž njega.

Kdor se dandanes ne poslužuje tega nebeškega darú, se bo vrtoglav lovil morebiti nekoliko let v tem krogotoku, pa obdržal se ne bo — padel bo na glavo ter obležal v nadlogah ali še celo storil konec.

Z novimi časi nastopijo nove potrebe; v novih potrebah pa je treba iskati novih pripomočkov, da človek doseže to, česar potrebuje. Ljudskemu učitelju se je treba dandanes najbolj potezati za zboljšanje gmotnega stanja ter za večje spoštovanje, veljavo in ugled ljudskega šolstva in učiteljstva.

Šolstvo je dandanes najvažnejši faktor v družbi človeški. Brez šole ljudem dandanes ni mogoče živeti. To današnji omikani svét tudi dobro vé in čuti ter prav zato se posamezne stranke v človeški družbi potegujejo z vso silo, da pridobé šolo pod svojo oblast, dobro vedoč, da stranka, ki ima šolstvo in učiteljstvo v rokah, ima tudi gospodstvo.

Vprašamo tedaj, ali je mogoče, da bi ravno šolstvo — oziroma učiteljstvo — ker je koló časa najbolj tira, moglo ostati v svojih delih in opravilih pri starih šegah in pravicah?

Nikakor ne!

Ce bo učitelj dandanes učitelj samo med štirimi stenami ter učil tako, kakor se je poučevalo v stari šoli, v koji je bila palica jedina metoda, ali bo zadostil potrebam in zahtevam, ki jih tirja današnji čas od njega?

Gotovo ne!

Ako se učitelj dandanes ne bode sam potezal za pravice, koje mu gredó po ustavi in novem šolskem zakonu, ali bode imel potrebno mu veljavo, ugled in spoštovanje med ljudstvom?

Nikdar ne!

In če se bode učitelj dandanes zaradi osebne koristi uklanjal vsakemu vetriču ter skakal kakor žoga od jedne stranke k drugi, menite li, da bomo po tej poti prišli do svojih pravic!

Tudi ne!

Poglejmo zopet prvo vprašanje. Dolžnost naša je, da vestno izpolnujemo svoje dolžnosti v šoli, a vendar dandanes ni dovolj, da je učitelj samo učitelj v šoli med štirimi stenami ter morebiti s palico v roki t. j. s strogostjo „dresira“ izročeno mu mladino, ampak postopati mora pri pouku po določenih pravilih t. j. posluževati se mora prave metode in sicer pri vsakem predmetu tiste, koja se najbolj priporoča. V ta namen mora vsakdo izmed nas študirati razne metode ter mnogo čitati. Pa to še ni dovolj za današnji čas; dolžnost naša bodi tudi, da tudi sami spisujemo in sestavljamo metodične knjige. S tem si bomo gladili pot pri pouku.

Ves pouk bi bil pa zámán, če bi ne blažili tudi srca! Veronauk, zgodbe iz sv. pisma, zlate resnice, reki, pregovori, ugodne prilike iz vsakdanjega življenja so kaj dobri pripomočki v dosego tega namena, a vendar ga ni boljšega sredstva v ta namen, kakor so dobri mladinski spisi. In té moramo tudi sami spisovati, drugi stanovi nam jih ne bodo!

S takim delovanjem na šolskem in pedagoškiem slovstvenem polji si bomo pridobili ugled, veljavo in spoštovanje ne le pri svojih predstojnikih, ampak tudi med národom, ki bode vsled tega izprevidel, da nam je v resnici mar blagostanje njegovo.

Ko si bomo na ta način priborili potrebno veljavo, ugled in spoštovanje, nam ne bode težko doseči tudi zboljšanja gmotnega stanja ter potrebnih pravic, ki nam gredó po ustavi in novem šolskem zakonu.

Za té naše pravice pa ne smemo nikdar rók križem držati ter morebiti posameznim osebam ali stanu na ljubo zakonito zajamčene nam pravice prezirati.

Vsak učitelj se kot ud krajnega (okrajnega) šolskega sveta krepko in nevstrašeno bojuj za povzdigo šole in veljavo učiteljstva. Kdor se boji zamere — bodisi na desno ali na levo — ter zaradi osebne koristi, harmonije ali ljubega mirú molči v teh korporacijah, kedar se godi krivica šoli ali učiteljstvu, ta ne zasluži imena učitelj.

Prav in potrebno je, da skuša vsakdo priti v občinski zastop, v katerem marsikaj lahko doseže za ljudsko šolo, in stanovska dolžnost nas veže, da delujemo vsak v svojem krogu vstrajno, a previdno, t. j. toliko, kolikor nam dopuščajo zakoni in ugled našega stanu, da so voljeni v občinski zastop le šoli prijazni možje.

Letos bodo splošne deželnozborske volitve. Ker imajo deželni poslanci usodo našo v rokah, zato bi bilo nespametno, če bi križem držali roké ter se iz strahu pred zamero odtegovali svojim že tako majhnim

ustavnim pravicam. Vsakdo se potrudi, da postane volilni mož ter priporoča le take národne kandidate, bodisi za volilne može, ali za poslance, od kojih si prepričan, da so šoli in učiteljstvu naklonjeni — naj že pripadajo narodni ali pa konservativni stranki. Mi hočemo šoli in učiteljstvu naklonjenih poslancev! Na volilnih shodih ne smemo molčati, ampak toplo priporočati deželnozborskim kandidatom šolo in učiteljstvo, kakor je storil na zadnjem takem shodu v Št. Petru na Notranjskem nadučitelj Košanski gospod Josip Rustija. Tako je prav!

Na delo tedaj vsi, komur je mar, da si priborimo naše pravice! Le nevstrašeno naprej za svobodo in prospeh naše šole! Ne plašimo se dela za sveto stvar in ne bojimo se zamere ne tu ne tam, kedar gré za naš ugled in naš stan!

V tem smislu kliče „Učiteljski Tovariš“ ob novem letu: Le naprej! S pomočjo božjo ne bo bistri glavi, pridnim rokam, vstrajnosti in poštenosti sreča nikdar dala slovesa.

Tedaj: Le naprej! Vedno bolj naprej!

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

8.

Idejala te splošne vzgoje še nismo dočakali, in ga tudi ne bomo. Vsak človek ima svoja posebna svojstva, in dva otroka, dostikrat celo dva brata ne dasta se vzgajati po jednom in istem načelu. Kar velja o posamičnikih, to velja tem bolj o raznih narodih. Ti razlikujejo se med seboj že po jeziku, po šegah in navadah, po svojem duševnem življenji in po načinu, kako izražajo svoje misli. To se imenuje fizijognomija naroda, in nje odsev ima se zopet najti v njega vzgoji, ali kratko in malo: mladi Slovenec se nima vzgajati tako, kakor mladi Francoz, Italijan ali Nemec t. j. nje nalog bodi, pritisniti mu pečat fizijognomije njegovega naroda, — naroda slovenskega.

V dejstvu pokazale so se pa tudi premnogokrat ovire in težave pri tako zvani že zgoraj omenjeni splošni vzgoji. A ker se je navzlic temu postopalo trdovratno po njenih načelih, skazilo se je navadno vse. Vendar, da se je zaprečila ta skaza vsaj nekoliko, prirejevala in prikrojevala se je vzgoja že od nekoč bolj ali manj uspešno za ta ali oni narod. Toda ti poskusi obrodili niso nikjer dobrega sadú; bili so namreč vedno nepopolni. Kajti vrv narodne vzgoje nategnila se je vselej še le takrat, ko so jele popuščati ali se trgati vse druge vrvi, na kojih je visela splošna vzgoja.